

ROZWÓJ MOWY DZIECKA

Rozwój mowy jest procesem, w którym współgrają czynniki biologiczne i społeczne zależy od wrodzonych właściwości organizmu człowieka, ale jest możliwy jedynie w kontakcie ze środowiskiem społecznym, z innymi ludźmi. Podzielony jest na następujące okresy:

Okres melodii (0-1 rok życia)

- Wokalizacja odruchowa, początkowo dziecko komunikuje się z dorosłymi za pomocą krzyku.
- Później dzieci głużą – nie jest to jednak mowa, ale nieświadome ćwiczenie narządów artykulacyjnych.
- Głużą wszystkie dzieci, ale jeżeli do 7 miesiąca życia dziecko nie gaworzy konieczna jest konsultacja lekarska.
- Dopiero po okresie gaworzenia dziecko wyraźnie reaguje na mowę, powtarzanie dźwięków.

Okres wyrazu (1-2 rok życia)

- Dziecko do rozpoznawanych osób, przedmiotów i sytuacji zaczyna dopasowywać nazwy i próbuje je wymówić.
- Używa już właściwie wszystkich samogłosek (prócz nosowych) i sporo spółgłosek (p, p', b, b', m, m', t, d, n, k)
- Charakterystyczne jest wymawianie tylko pierwszej sylaby lub końcówki.

Okres zdania (2-4 rok życia)

- Najbardziej gwałtowny rozwój słownictwa. Dziecko już wymawia samogłoski nosowe oraz spółgłoski w, w', f, f', s', z', c' dz', n, n', k, k', g, g', ch, ch', l, l', j, ł, s, z, c, dz,
- Dziecko już wie jak powinna brzmieć dana głoska, ale jeszcze nie zawsze umie ją poprawnie wypowiedzieć.
- Swobodnie posługuje się mową za pomocą zdań zrozumiałych dla otoczenia.

Okres dojrzałości szkolnej 5-6 r.ż.

- Wymowa pod względem artykulacyjnym doskonalą się- dziecko wymawia głoski sz, ż, cz, dż, r
- Nieprawidłowości gramatyczne zanikają;
- Dziecko dokonuje autokorekty;
- Wypowiedzi przyjmują formę realizacji wielozdaniowej;
- W wypowiedziach uwzględnia kolejność zdarzeń i zależności przyczynowo- skutkowe
- Pytane o znaczenie słów , potrafi je wyjaśnić

W zakresie mowy dziecko sześciolatnie powinno:

- Prawidłowo wymawiać wszystkie głoski;
- Identyfikować i słuchowo różnicować usłyszane dźwięki mowy;
- Budować proste zdania poprawne pod względem gramatycznym,
- Mieć zróżnicowane treściowo i formalnie słownik, posiłkować się neologizmami;
- Być zdolnym do użycia i korzystania z mowy sytuacyjnej i społecznej poprzez pytania, wyrażanie opinii, oceny czy prośby;
- Opanować podstawowe reguły składni, nabyć podstawowe formy gramatyczne.
- Wypowiedź powinna posiadać właściwą linię prozodyczną (akcent, rytm, melodię)
- Swobodnie wypowiadać się;

Ustalenie się wymowy powinno być zakończone ostatecznie do 6 roku życia, ale proces rozwoju języka nadal trwa. Dziecko uczy się nowych wyrazów, wzbogaca swe wypowiedzi wraz z nabywaniem kolejnych doświadczeń i poszerzaniem wiedzy o otaczającej go rzeczywistości.

WADY WYMOWY

- **Opóźniony rozwój mowy** stwierdzamy, gdy kompetencje językowe nie wykształcają się w ogóle lub wykształcają się w stopniu niewystarczającym do osiągnięcia efektywnego porozumiewania się.
- **Dzielimy na:**
- „**Samoistny**” wiążącym się z indywidualnym tempem i rytmem rozwoju: wolniejsze nabywanie kompetencji i sprawności językowych.
- „**Niesmoisty**” gdy zaburzenie w nabywaniu kompetencji językowej lub sprawności realizacyjnych współwystępuje z innymi zaburzeniami (poznawczymi, sensomotorycznymi).
- „**Afazja rozwojowa**”, „**Alalia**”, „**Niedokształcenie mowy o typie korowym**” zaburzenie mowy jest zaburzeniem specyficznym (fragmetarycznym, pierwotnym) ogranicza się do sfery językowej. Poziom zdolności sensomotorycznych i niewerbalnego ilorazu inteligencji mieści się w normie.
- **Dyslalia** nieprawidłowości w wymowie polegające na błędnej realizacji głosek oraz zmianie struktury wyrazu, mogą dotyczyć jednej głoski lub grup głosek:
- Wszystkich lub niektórych głosek – mowa bezdźwięczna,
- Głosek dentalizowanych tj: s, z, c, dz, ś, ź, ć, dź, sz, ż, cz, dz – sygmatyzm,
- Głoski r – rotacyzm,
- Głoski l – lambdacyzm,
- Głoski k – kappacyzm, g – gammacyzm.
- **Jakanie, gielkot** – zaburzenia płynności mowy.
- **Dysglosja** – zaburzenia mowy wynikające z nieprawidłowej budowy aparatu artykulacyjnego.

Opracowała Małgorzata Jaszcz

Literatura:

1. Demel G. „Elementy logopedii”
2. Styczek I. „Logopedia”
3. Zalewski T. „Opóźniony rozwój mowy”